

Posudek bakalářské práce:

Pavel POŘÍZKA, Brandýský děkanát v pozdním středověku, bc. práce kat. PVH a AS, FF UK Praha 2012, 104 ss., ved. práce prof. Hana Pátková

Práce Pavla Pořízky se věnuje jednomu středně velkému venkovskému děkanátu jako jednotce středověké církevní teritoriální správy. Svůj zájem vymezil autor územím děkanátu a obdobím 1350–1420. Oboje omezení je pochopitelné, ale nemuselo být tak striktní, neboť sledování životních cest farářů za hranice děkanátu a dopovězení osudů far v letech 1420–1436 (doba, pro niž ještě existují editované prameny) by přidalo závěrům zajímavý rozměr. Práce má logickou strukturu a dělí se v podstatě na tři části.

Po úvodním seznámení s prameny a literaturou k církevním a regionálním dějinám (obojí je neseno značně obecně bez výraznější vazby na řešenou problematiku) podává autor přehled vývoje církevní správy v Čechách. Jedná se o výtah z literatury a přehled je zcela obecný, s otázkou venkovských děkanátů a farní sítě má málo společného. Autor využil především výboru z prací Z. Hledíkové, který však neobsahuje některé specializované práce autorky věnované venkovským děkanátům a farní síti jihozápadních Čech, které měly být přednostně vzaty na vědomí. Chybí i některé další tituly (Ústecký sborník) a zdá se, že i příspěvky sborníků citovaných nebyly vždy plně využity (Colloquia 8).

Druhá pasáž, neobjemnější a nejdůležitější, se věnuje brandýskému děkanátu, který autor charakterizuje nejprve jako celek a následovně probírá jednotlivé farní lokality. Děkanát byl součástí pražského arcijáhenství a sousedil s arcijáhenstvím (nikoli arcidiecézí) boleslavským, a to v rámci pražské diecéze i arcidiecéze. Blízkost Prahy byla pro děkanát významná jak po stránce mobility kleriků mezi beneficii (přitažlivost centra), tak z hlediska širší role prostoru, kterým procházelo několik komunikačních spojnic, podél nichž se rozkládaly farní lokality. Pořízka to demonstroval na mapkách, z nichž dvě mají podklad stažený z internetových mapových zdrojů (odkaz na umístění zdroje není dostatečný).

Kapitolky jednotlivých lokalit přinášejí jejich stručné dějiny, informace o kostelu, obsazení jeho beneficií a ilustrační obrázek buď vzhledu kostela nebo plánek stavby či plán vsi podle indikační skizzy. Ilustrace jsou převzaté z knižních nebo internetových zdrojů, nebo se jedná o autorské fotografie, které dokládají, že Pořízka si „svůj děkanát“ prohlédl i v terénu, což je třeba pochválit. Názornost zjištěného mohla být zvýšena tabulkovou prezentací personální situace far. Postup výčtu zmínek od edice k edici vede k opakování některých faktů a místy chybí pokus udělat z výčtu fakt „příběh“ – poskládat z údajů informaci vyšší hodnoty (příkladem mohou být Jirny, s. 39, kde farář Václav vystupuje ve

třech zmínkách, aniž by autor dal najevo, že si toho všiml; jeho nástupce Martin byl nejdřív jeho vikářem – také se to ve výkladu nekonstatuje).

Třetí pasáž je pokusem o vyhodnocení sebraných informací. Již snaha dobrat se obecnějšího hodnocení zaslouží ocenění bez ohledu na úspěšnost pokusu. Autor si všímá délky působení kleriků na farních beneficiích. Sleduje důvody ukončení činnosti v určité lokalitě. V případě úmrtí sleduje četnost případů a správně kriticky dospívá ke konstatování, že počty zemřelých ve známých morových obdobích nejsou o tolik vyšší, aby se mohlo uvažovat o řádění moru na Brandýsku. Na přetřes přicházejí i další otázky. Některá zjištění korespondují se závěry z jiných děkanátů – škoda, že nebyly zohledněny např. závěry T. Dvořáka o průměrné délce působení farářů.

Další otázkou byla majetnost far a jejich hospodaření. Pořízka jen naznačil použitelnost zápisů o výběru papežského desátku (bylo třeba přihlídnout k úvahám V. Vaňka) a všiml si i problematiky nájmu a dluhů (bez odlišení čeho se týkají – osobní dluhy měl oddělit od dluhů na desátku). Celá tato oblast je málo zpracovaná, a každý nový příspěvek k proniknutí do ní je proto cenný.

Problematika patronátu byla naopak předmětem studia již vícekrát (Klassen, Boháč, Hledíková). Proto bylo potřeba pojmout téma precizněji a komparačně. Vyhodnocení uzavírá kapitola o morálce kléru v děkanátu, který byl vizitován arcijáhnem Pavlem z Janovic. Autor konstatoval hlavně zjištěné prohřešky, nevěnoval se tomuto prameni nijak systematicky.

Celkový závěr práce ústí do konstatování, že děkanát je charakterizován vyšším podílem měšťanského a církevního patronátu, jinak se zde církevní správa „nijak nelišila od ostatních“ (není však provedena konkrétní komparace s dalšími zpracovanými děkanáty, autor jen naznačuje možnost pokračovat tím směrem v diplomce). Je samozřejmé, že systém správy, její projevy i negativní jevy byly všude obdobné, výrok o shodě je však třeba doložit konkréty, četností, tendencí vývoje apod.

Bakalářská práce P. Pořízky je prací pramennou – využívá všechny základní edice adekvátní k tématu. O něco méně kompletně byly zapojeny výsledky dosavadní literatury. Svým pokusem o vyhodnocení zjištěného ukázal autor na možnosti dalšího zpracování daného materiálu, a vykročil tak již za úzce vymezené hranice prací bakalářských. Prokázal schopnost pracovat s prameny a klást si adekvátní otázky. Splnil tudíž požadavky kladené na tento stupeň kvalifikačních prací, ráda proto doporučuji práci k obhajobě a navrhuji klasifikaci 1–2 v závislosti na jejím průběhu.

V Praze 23. 8. 2012

PhDr. Blanka Zilynská, Ph.D.